IHSLC 2021

4. International Health Science and Life CONGRESS

Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi

08-10 April 2021

FULL TEXT BOOK-1

www.ihslc.org

MAKÜ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

4th. INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2021)

08-10 April 2021 / BURDUR-TURKEY

FULL TEXT BOOK-1

Edited by

Assoc. Prof. Dr. Mümin POLAT

Assoc. Prof. Dr. Soner DÖNMEZ

2021

BURDUR

4th INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2021)

08-10 April 2021 / BURDUR-TURKEY

This book is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher.

The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

Published, May 2021

www.ihslc.org
www.ihslc.mehmetakif.edu.tr
ihslc@outlook.com

4th INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2021)

08-10 April 2021 / BURDUR-TURKEY

ORGANIZATION COMMITTEE

HONORARY PRESIDENT

PROF. DR. ADEM KORKMAZ – *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY RECTOR*

CONGRESS PRESIDENT

ASSOC. PROF. DR. MÜMİN POLAT – *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*

MEMBERS OF THE ORGANISATION COMMITTEE

ASST. PROF. DR. MUSTAFA KILINÇ- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. ÇİĞDEM AYDIN ACAR- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. ÇİĞDEM KARABACAK ATAY- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. EMRAH ATAY- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. CANAN DEMİR BARUTCU- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. ÖMER GÜRKAN DİLEK- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. ERHAN KEYVAN- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASSOC. PROF. DR. SONER DÖNMEZ- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASST. PROF. DR. MELDA SOYSAL TOMRUK- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
RESEARCH ASST. DENİZ TAŞDEMİR- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
RESEARCH ASST. HALİL İBRAHİM TAŞDEMİR- *AKDENİZ UNIVERSITY*
RESEARCH ASST. AYŞE YACAN KÖK- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
LECTURER GÜLCİHAN AYBİKE DİLEK KART- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
DOCTORANT ALİ SERT- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
MASTER STUDENT MUSTAFA KART- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*

SCIENTIFIC SECRETARY

ASSOC. PROF. DR. ÇİĞDEM KARABACAK ATAY- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
RESEARCH ASST. DENIZ TAŞDEMİR - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
RESEARCH ASST. AYŞE YACAN KÖK- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*

ADVISORY BOARD

PROF. DR. DURMUŞ ACAR - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. MEHMET KARACA - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. HÜSEYİN DALGAR - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. ÖMER TEKŞEN - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. HAKAN ÖNER - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. ZAFER ÖZYILDIZ- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. FİRDEVS SAVİ ÇAKAR- *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. SABAHAT GÖZÜM - *AKDENİZ UNIVERSITY*
PROF. DR. MUSTAFA DOĞA TEMİZSOYLU - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. KÜRŞAT ÖZDAŞLI - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. GAMZE EKİNCİ - *HACETTEPE UNIVERSITY*
PROF. DR. MEHMET ZEKİ YILDIRIM - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. SERDAL ÖĞÜT - *ADNAN MENDERES UNIVERSITY*
PROF. DR. AYŞE GÜL MUTLU GÜLMEMİŞ - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. HİLMİ KARATOSUN - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. MURAT KAYALAR - *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*
PROF. DR. KURTULUŞ ÖNGEL – *İZMİR KATİP ÇELEBİ UNIVERSITY*
PROF. DR. FERDİ BAŞKURT - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. ZELİHA BAŞKURT - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. FÜSUN EROĞLU - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. HASAN YASAN - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. NİLÜFER CALAPOĞLU - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. MUSTAFA CALAPOĞLU - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. İSMAİL ÖZMEN - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. HİCRAN BEKTAŞ - *AKDENİZ UNIVERSITY*
PROF. DR. MUSTAFA YILDIZ- *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. AYŞEGÜL İŞLER DALGIÇ - *AKDENİZ UNIVERSITY*
PROF. DR. EMİNE EFE - *AKDENİZ UNIVERSITY*
PROF. DR. ZEYNEP ÖZER - *AKDENİZ UNIVERSITY*
PROF. DR. NALAN TÜZMEN - *DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY*
PROF. DR. SEMRA KILIÇ - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*
PROF. DR. ABDULLAH RUHİ SOYLU - *HACETTEPE UNIVERSITY*

PROF. DR. GÜNHAN ERDEM - *GİRNE AMERİKAN UNIVERSITY*

PROF. DR. AYNUR GÜL KARAHAN ÇAKMAKÇI - *SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY*

PROF. DR. MELEK GÜLSÜN ÖZENTÜRK - *EGE UNIVERSITY*

PROF. DR. İLHAN TOMANBAY - *İSTİNYE UNIVERSITY*

SCIENTIFIC BOARD *

PROF. DR. EBRU ÇUBUK DEMİRALAY - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ÇİĞDEM AYDIN ACAR – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ALİ MURAT ALPARSLAN – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. FATMA FİLİZ ARI – AHİ EVRAN UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ÇİĞDEM KARABACAK ATAY – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. EMRAH ATAY - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. CANAN DEMİR BARUTCU - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ÜLKÜ BAYHAN - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. HALE SEÇİLMİŞ CANBAY - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ÖMER GÜRKAN DİLEK – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. AHMET HULUSİ DİNÇOĞLU - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. SONER DÖNMEZ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. EMEL TAŞÇI DURAN - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. GÜL ERGÜN - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. TÜZÜN FIRAT - HACETTEPE UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. PINAR GÜL- ATATÜRK UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. AFŞİN AHMET KAYA - GÜMÜŞHANE UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. SARP KAYA - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. UMMAHAN KAYGISIZ - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ERHAN KEYVAN – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. GÜLSÜM KORKUT – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. MUSTAFA LAMBA- BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. HATİCE MERT - DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. SADIK YÜKSEL SIVACI- BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. SAİME ŞAHİNÖZ - GÜMÜŞHANE UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. EVRİM ARICI ŞENKAYNAĞI – ISPARTA APPLIED SCIENCES UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. ÖZLEM TAGAY- BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. MERİÇ ÜNAL - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. HALİL YALÇIN – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASSOC. PROF. DR. MELEK ZUBAROĞLU YANARDAĞ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. BİLGE BAL ÖZKAPTAN - SİNOP UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ZERİN ACAR – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. RAFET AYDIN – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. BURCU BAKIR – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. NAZİFE BAKIR – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. MURAT BAYEZİD – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. İLKAY BOZ - AKDENİZ UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. MERVE ÇAMLIBEL – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SAADET ÇÖMEZ - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. BELGİN DİLMEN - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ELÇİN ÜLKER EFTELİ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. LEVENT ELMAS – İZMİR BAKIRÇAY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SEMA ÖZMERT ERGİN - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. AYŞE DERİCİOĞLU ERGUN - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SERAP GÖKÇE ESKİN - ADNAN MENDERES UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SÜLEYMAN FAKİ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ÇİĞDEM GÜN – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. AYSUN GÜZEL - BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. GİRAY KOLCU – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. İNCİ BAŞER KOLCU – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ŞEVKİNAZ KONAK – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. MURAT ABDULGANİ KUŞ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ÖZGÜR ÖNAL – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. HALİL ÖZBAŞ – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SERPİL ÖZBAŞ – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SERCAN ÖZBEK – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. BİLGE BAL ÖZKAPTAN – SİNOP UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. DİLEK SAĞIR - SİNOP UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. DERYA ŞAHİN - SİNOP UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. EMİNE HİLAL ŞENER – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SİBEL ŞENTÜRK – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. HACER TEKERCİ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. NURTEN TERKEŞ – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. SEVCAN ATAY TURAN - AKDENİZ UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. MURAT TOMRUK – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. İBRAHİM KUBİLAY TÜRKAY – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. NEVİN USLU – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ESİN ÇETİNKAYA USLUSOY - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT – BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. BANU ASLAN YILMAZ – SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY

*** The Scientific Committee is listed alphabetically by surname.**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC BOARD

PROF. DR. MURAT BEDANOKOV - MAIKOP STATE TECHNOLOGICAL UNIVERSITY; RUSSIA
PROF. DR. GÜNHAN ERDEM - GİRNE AMERİKAN ÜNİVERSİTESİ, KKTC
PROF. DR. VLADİMİR PEŠİĆ - UNIVERSITY OF MONTENEGRO; MONTENEGRO
ASSOC. PROF. DR. SOKOL DURO - AGRICULTURAL UNIVERSITY, ALBANIA
ASSOC. PROF. DR. ROSEN DIMITROV - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
ASST. PROF. DR. MOHAMMAD REZA HEIDARI - SHAHED UNIVERSITY, IRAN
ASST. PROF. DR. HOSSEIN ASGAR POUR – ÇOMÜ, TURKEY
ASST. PROF. DR. MAREK SOBOLEVSKI - UNIVERSITY OF TECHNOLOGY, POLAND
ASST. PROF. DR. ALDONA MIGALA-WARCHOL - UNIVERSITY OF TECHNOLOGY, POLAND
ASST. PROF. DR. PENKA YONKOVA - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
ASST. PROF. DR. KAMELIA STAMATOVA-YOVCHEVA - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
DR. MIKAS BALKEVICIUS - NGO INSTITUE, LİTHUANIA
LECTURER REZA NOROUZZADEH - SHAHED UNIVERSITY, IRAN

AWARD BOARD

PROF. DR. MEHMET KARACA (PRESIDENT OF THE AWARD BOARD)

PROF. DR. NİLÜFER CALAPOĞLU

PROF. DR. FERDİ BAŞTÜRK

PROF.DR. EBRU ÇUBUK DEMİRALAY

ASST. PROF. DR. PENKA YONKOVA

ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT

DR. MIKAS BALKEVICIUS

WELCOME TO IHSLC 2021

Dear Colleagues;

We are honored to announce that the fourth International Congress of Health Sciences and Life will take place at the Independence Campus of Burdur Mehmet Akif Ersoy University between 08-10 April 2021 and invite you to this scientific meeting.

“Interdisciplinary Interaction in Health Sciences and Life Sciences” themed congress; Medical Sciences, Dentistry, Pharmacy, Veterinary Medicine, Nursing, Midwifery, Nutrition and Dietetics, Child Development, Physiotherapy and Rehabilitation, Emergency and Disaster Management, Biological and Life Sciences in the fields of various conferences, panels, courses and oral / poster presentations will be accepted.

“The capital of the Teke region”, the charming city of the Mediterranean region embellished with its historical and natural beauties, will bring together academics, sectoral stakeholders and students working in the field of health sciences to discuss the current situation and problems; we aim to host you at our congress where current information and future solutions will be put forward.

4. International Health Sciences and Life Congress’s scientific and social program of the region's roots of a well-known Yörük folklore in the province of Burdur where you can find valuable contributions with the wish to share in beautiful days, we invite you to respect and love.

Kind Regards…

Assoc. Prof. Dr . Mümin POLAT
Congress President

CONTENT

MOLECULAR AND PHYSIOLOGICAL EFFECTS OF LOCAL ANESTHETIC AGENTS ON FISH POPULATION 1

INVESTIGATION OF EFFECTIVE FACTORS IN ATP-ASE ENZYME REGULATION BY QUALITATIVE RESEARCH METHOD 6

ADAPTATION AND VALIDATION of ThyPRO-39 FOR TURKISH THYROID PATIENTS 11

THE EFFECT OF SCAPULAR TAPING ON UPPER EXTREMITY STABILITY, DEXTERITY AND SCAPULA MUSCLE ENDURANCE 19

DOES WEIGHT LOSS- DIET INCREASE THE RISK OF EATING ATTITUDE DISORDER IN UNIVERSITY STUDENTS? 21

EVALUATION OF SOCIAL POLICIES IMPLEMENTED FOR ELDERLY DURING THE COVID 19 PANDEMIC PROCESS IN THE PERSPECTIVE OF SOCIAL WORK 32

AN INNOVATIVE APPROACH TO ELDERLY CARE: GERONTECHNOLOGY 39

ANALYSIS OF DNA METHYLATION PROFILES OF FETAL ALCOHOL SPECTRUM DISORDERS 47

INVESTIGATION OF PROTECTIVE EFFECT OF KOREAN RED GINSENG AGAINST X-RAY IRRADIATION-INDUCED OVARY DAMAGE IN RATS 55

THE RELATIONSHIP BETWEEN MINDFUL EATING AND SOME OBESITY INDICATORS IN YOUNG WOMEN 64

BİR BUZAĞIDA ATRESİA ANİ VE ENTEROURİNAL FİSTÜL OLGUSU 74

BİR ALAGEYİKTE ARKA EKSTREMİTE AMPUTASYONU OLGUSU 81

EFFECT OF MESENCHYMAL STEM CELLS ON RAT LIVER IN DOXORUBICIN-INDUCED RATS 89

DETERMINATION OF MINERAL AMOUNT IN DRIED LEAVES OF *MORINGA OLEIFERA* PLANT POWER 100

IN SILICO ANALYSIS OF MISSENSE VARIANTS IN CD22 GENE ASSOCIATED WITH B-ALL 106

TARHUN BİTKİSİNİN (*Artemisia dracunculus L.*) YANIT YÜZEY METODOLOJİSİNDE BELİRLENEN PARAMETRELER İLE EKSTRAKSİYONU 116

COVID 19 PANDEMİSİNDE TİROİD CERRAHİSİ 124

AN INVESTIGATION OF THE USE POSSIBILITIES AS A FUNCTIONAL PRODUCT OF BLACK GARLIC 127

EVIDENCE-BASED TRADITIONAL BIOTHERAPY PRACTICES AND THEIR REFLECTION ON NURSING PRACTICES 136

THE CONTRIBUTION OF CARE TO LIFE STYLE CHANGE IN PATIENTS OF CORONARY ARTERY 145

DETERMINATION OF CAM METHODS USED IN THE PEROPERATIVE PERIOD OF PATIENTS UNDERGOING LUMBAR HERNIA SURGERY 155

EXAMINING THE KNOWLEDGE OF SURGERY AND HEALTH LITERACY LEVELS OF HEALTH SERVICES VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS 166

EFFECT ON PROGNOSIS OF BILATERAL DISEASE IN NON-TRAUMATIC FEMUR HEAD AVASCULAR NECROSIS 373

COVID-19 AND ITS EFFECT ON COAGULATION 378

A PROMİSİNG METHOD İN CANCER TREATMENT: PHOTODYNAMİC THERAPY 388

TECHNOLOGY ADDICTION DURING THE COVID-19 PANDEMIC 397

MENTAL PROBLEMS EXPERIENCED BY FAMILIES OF INDIVIDUALS WITH PSYCHIATRIC DISORDERS 406

DENİZ YOSUNUNUN ANTİOKSİDAN POTANSİYELİ 415

DEPRESSION AND NUTRITIONAL SUPPLEMENTS 425

INVESTIGATION OF EXERCISE BARRIERS AND FACILITATORS ACCORDING TO OBESITY CLASSIFICATION: QUALITATIVE RESEARCH 434

ABDOMINOPELVIC WASHING CYTOLOGY IN OVARIAN PATHOLOGIES 442

PANDEMI DÖNEMINDE 65 YAŞ ÜSTÜ BIREYLERIN KORONAVIRUS KORKUSU, DUYGUSAL YEME DAVRANIŞI VE FIZIKSEL AKTIVITE DÜZEYI 450

EFFECT OF VIRAL DISEASES ON OXIDATIVE STRESS IN VETERINARY MEDICINE 459

ANTIVIRAL DRUGS INVESTIGATED FOR EFFECTIVENESS IN THE TREATMENT OF SARS-COV-2 INFECTION AND THEIR MECHANISM OF ACTION 467

CHILD HYGIENE IN LAW NO 1593 476

DR. IBRAHIM REFIK SAYDAM: CONTRIBUTIONS TO THE PUBLIC HEALTH AND HEALTH SYSTEM IN TURKEY 482

CURRENT CONSERVATIVE TREATMENT APPROACHES IN SUBACROMIAL IMPINGEMENT SYNDROME 487

CAN PERFORMANCE BASED FUNCTIONALITY BE PREDICTED EARLY AFTER TOTAL KNEE REPLACEMENT SURGERY? 497

CONSERVATIVE PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION APPROACHES AFTER ANKLE LATERAL LIGAMENT INJURIES 507

COEXISTENCE OF TWO DIFFERENT LYMPHOMAS SIMULTANEOUSLY IN THE SAME PATIENT: HODGKIN LYMPHOMA AND DIFFUSE LARGE B-CELL LYMPHOMA 514

NURSING CARE OF A PATIENT WITH A DIAGNOSIS OF FEMUR SHAFT FRACTURE AND NONCONVULSIVE STATUS EPILEPTICUS ACCORDING TO OREM'S THEORY OF SELF-CARE DEFICIENCY: CASE REPORT 516

COVİD-19 DÖNEMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK 525

USE OF ALGAE IN CRIMINAL EVENTS 531

İLERİ YAŞAM DESTEĞİ SİMÜLATÖRÜ İLE ENTÜBASYON BECERİ EĞİTİMİNİN MEMNUNİYET DEĞERLENDİRİLMESİ 544

SAĞLIK EĞİTİMİNDE BİR ÖLÇME ARACININ TEMEL MADDE VE TEST İSTATİSTİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 552

1593 SAYILI KANUNDA ÇOCUK HIFZISSIHHASI

CHILD HYGIENE IN LAW NO 1593

Merve GÜBLÜ[1], Fuat İNCE[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D., Isparta, Türkiye,
merve.gublu@gmail.com

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik A.D., Isparta, Türkiye,
incefuat@gmail.com

ÖZET

Amaç

1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'ndaki çocuk hıfzıssıhhası ile ilgili maddeleri incelemek ve çocuk sağlığının korunması konusunda ortaya konulan bakış açısını sunmaktır.

Yöntem

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda yer alan çocuk hıfzıssıhhasına ilişkin hususlar ve yapılan tüm düzenlemeler Mevzuat Bilgi Sistemi'nden taranarak güncel haliyle incelenmiştir.

Bulgular

Türkiye'de Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 6/5/1930 tarihli ve 1489 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun, çeşitli konu başlıklarında toplam 15 baptan ve 309 maddeden oluşmaktadır. Bu baplardan birisi de çocuk hıfzıssıhhası ile ilgilidir. Günümüzde bu konu 6. bapta; 1 fasıl ve 18 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde; çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesi, halka yönelik bilgilendirme, ücretsiz doğum desteği, süt annelik, çocuk bakımı ilgili her türlü özel/resmi kişi ve kurum ile kimsesiz çocukların bakımı, okul binalarının sıhhi şartları ve salgın hastalıklardan korunmasından sorumlu kurumlar, okullarda aralıklı olarak beden, ruh, göz, kulak muayeneleri yapılması, öğrencilerin şahsi sıhhatleri ile bunlardan sorumlu kişiler ve kurumlar, bar, meyhane, dans salonu gibi mekanlara girişte ve alkollü içecek satışında çocuk yaş gruplarına uygulanması gereken kısıtlamalar, istismar edilen çocukların devlet bakımına alınması gibi hususlar ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Sonuç

Türkiye'de kabul edilen ve 2021 yılı itibarıyla 91 yıldır yürürlükte olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda çocuk sağlığı ve onların korunması kavramının yer alması Cumhuriyet'in ilk yıllarında konuya verilen önemi göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Anahtar Sözcükler: *Hıfzıssıhha, Mevzuat, Hıfzıssıhha Kanunu, Çocuk hıfzıssıhhası, Çocuk sağlığı*

ABSTRACT

Goal

To examine the articles related to child hygiene in the General Hygiene Law No 1593 and to present the perspective put forward on the protection of child health.

Method

Matters and all regulations regarding child sanitation included in the General Hygiene Law No 1593, have been scanned from the Legislation Information System and examined in its current form.

Results

The Public Health Law in Turkey dated 06 May 1930 and numbered 1489 published in the Official Gazette and entered into force. The law consists of 15 chapters and 309 articles in various subjects. One of these chapters is related to child hygiene. Today, this issue is in chapter 6; It consists of 1 chapter and 18 items. In these items; protection and improvement of child health, informing the public, free birth support, breastfeeding, child care, all kinds of private / official persons and institutions, care of orphans, sanitary conditions of school buildings and institutions responsible for the protection of epidemic diseases, intermittent body and spirit in schools , eye and ear examinations, the personal health of students and the persons and institutions responsible for them, restrictions to be applied to children age groups when entering venues such as bars, taverns, dance halls and the sale of alcoholic beverages, and taking abused children into state care. .

Conclusion

Turkey adopted in 2021 and in force as of the 91 years of the Public Health Act concept of protection of children's health and their involvement is noteworthy in terms of showing the importance of this issue in the first years of the Republic.

Keywords: *Hygiene, Legislation, Public Health Law, Child sanitation, Child health.*

GİRİŞ

Çocuk hakları, insan haklarının en önemli parçalarından birisidir (1). Sağlık hakkı da insan hakları içerisindeki sosyal hakların en önemlilerindendir. Özellikle 2. Dünya Savaşı itibarıyla uluslararası hukukta ön plana çıkmaya başlamıştır (2). Sağlıklı nesillerin yetişmesi ancak çocuklara verilen hakların ve çocuk sağlığının her açıdan korunmasıyla mümkün olacaktır (3). Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından bu yana çocuk hakları ve çocuk sağlığının korunması önemsenmiş bir konudur (3,4). Sağlık sistemimizin kuruluşundaki temel taşlardan olan ve günümüzde hâlâ yürürlükte olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, çocuk hıfzıssıhhası açısından da önemli hususlar içermektedir (3,4). Hıfzıssıhha "sağlıklı yaşamak için alınması gereken önlemlerin tümü, sağlığı koruma" gibi anlamları karşılamakta ve bu bakımdan günümüz halk sağlığı uygulamaları ile çok büyük oranda örtüşmektedir (5).

Bu çalışmanın amacı, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda çocuk hıfzıssıhhası ile ilgili maddeleri ve bu maddelerde yıllar içinde yapılan değişiklikleri incelemek ve Cumhuriyet Dönemi'nde çocuk sağlığının korunması konusuna olan bakış açısına dikkat çekmektir.

YÖNTEM

Çalışma nitel araştırma formatında tasarlanmıştır. 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'ndaki 6. bap olan Çocuk Hıfzıssıhhası bölümü ve diğer bölümlerin çocuk hıfzıssıhhası ile ilgili maddeleri mevzuattaki en güncel haliyle incelenmiş ve kanunun resmî gazetede yayım tarihi olan 6.5.1930'dan günümüze kadar kabul edilmiş olan tüm ilgili düzenlemeler Mevzuat Bilgi Sistemi'nden taranmıştır.

BULGULAR

1930 yılında ilk kabul edildiği şekliyle Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'ndaki 309 madde çeşitli konu başlıklarına bölünmüş olup, 15 baptan oluşmaktadır. Kanunun 151-172 no'lu 22 maddesi 6. bap içerisinde yer alıp, Çocuk Hıfzıssıhhası olarak adlandırılmaktadır. İlk 19 madde birinci fasılı oluşturmakta ve "Çocukluk ve Gençlik Koruması" şeklinde başlıklandırılmaktadır. Son üç madde "Süt Hakkında" başlığıyla 2. fasılı oluşturur ve süt satışı ile ilgili kurallar, uygun koşullar, alınması gerekli izinler ve sorumlu kurumlar ortaya konmuştur. Ancak bu hükümler 1995 yılında kaldırılmıştır. Birinci fasıl içerisinde de 6 ve üzeri çocuk sahibi kadınlara ödenek/madalya verilmesi ile ilgili 156. madde 1965 yılında kaldırılmıştır. Güncel şekliyle kanunda, çocuk hıfzıssıhhasına dair düzenlemeler 1 fasıl olarak 18 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde; çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili müesseselerin açılmasını yönetecek, halka yönelik bilgilendirme ve uygulamaları geliştirecek kurumlar belirlenmiş;

ücretsiz doğum desteği garanti edilmiş; düşüğe yol açan araçların reçetesiz ve serbest satışı yasaklanmış; geçerli bir doktor tavsiyesi/raporu olmaksızın doğum öncesi ve sonrası 3'er hafta annenin çalışması yasaklanmış; süt annelik ile ilgili şartlar ortaya konmuş; çocuk bakımı ilgili her türlü özel/resmi kişi ve kurum ile kimsesiz çocukların bakımı, evlat edinilmesi, ücret mukabilinde bakılmak üzere verilmesi hususları ile ilgili kurallar ve denetimden sorumlu kurumlar ortaya konmuş; okul binalarının sıhhi şartları ve salgın hastalıklardan korunmasından sorumlu kurum belirtilmiş; okullarda aralıklı olarak beden, ruh, göz, kulak muayeneleri yapılması uygun görülmüş; öğrencilerin şahsi sıhhatleri ile bunlardan sorumlu kişiler ve kurumlar belirlenmiş; bar, meyhane, dans salonu gibi mekanlara girişte ve alkollü içecek satışında çocuk yaş gruplarına kısıtlamalar getirilmiş ve ilgili esaslar belirtilmiş; istismar edilen çocukların devlet bakımına alınması konusu ortaya konmuş; temiz hava almaya ve spor yapmaya müsait park, bahçe vb. alanların belediyelerce her il/ilçe nüfusuna uygun düzenlenmesi ve kız okullarında haftada en az 1 saat olacak şekilde çocuk bakımı usullerinin teorik ve pratik olarak öğretilmesi uygun görülmüştür. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun diğer bazı bölümlerinde de çocuk sağlığı ve korunmasına değinilmiştir. Birinci bap olan "Sıhhi teşkilat" kısmında çocuk sağlığı kurumları ile ilgili ödenekler ve kurumlar ortaya konmuş, "Sâri ve Salgın hastalıklarla Mücadele" başlıklı ikinci bapta çocukluk dönemi aşılanma mesuliyeti esaslarına değinilmiş, salgın hastalığa yakalanan çocuğun tedavisi ile ilgili sorumluluklar belirtilmiş ve salgın hastalıkla mücadele eden tecrit edilmiş çocukların eğitimi konusu açıklanmıştır. Kanunda 7. Bap "İşçiler Hıfzıssıhhası"dır ve burada da çocuk işçilik kavramı ile esasları ortaya konmuştur. Son olarak 13. Bap olan "Sıhhi İstatistik, Coğrafya ve Propaganda" bölümünde çocuk büyütme esasları ve sağlıklı beslenmesi ile ilgili halkın eğitimi konusuna değinilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsanlığın geleceği olan çocukların her anlamda sağlıklı olarak büyütülmesi gereği, tartışılmaz öneme sahip bir konudur. Çocuk haklarının ve sağlığının korunması konusu 20. yüzyılın başlarında ilk olarak gündeme gelmeye başlamış; 1919'da Milletler Cemiyeti'nin (BM) kurulmasının ardından bir çocuk koruma komitesi oluşturulmuş ve çocuk haklarına ilişkin ilk uluslararası anlaşma olan Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi 16 Eylül 1924'te kabul edilmiştir (6). Bu bildirge, beş bölümde çocuklara belirli haklar ve yetişkinlere yükümlülükler vermektedir (1). Çocukların doğal gelişimine olanak sağlanması, aç çocukların beslenmesi, hasta çocukların tedavisi, terk edilmiş çocukların korunması, felaket durumunda yardımın

öncelikle çocuğa yapılması, çocukların her türlü istismardan korunması ve kardeşlik duyguları ile eğitilmeleri bu hak ve yükümlülüklerdir (7).

2. Dünya Savaşı sonrası yaşanan sıkıntıların çocukları da büyük oranda etkilemesi sonucunda 1946 yılında "Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)" kurulmuştur (8). Tüm dünyanın, çocuk haklarının ve çocuk sağlığının korunması konusundaki uyanışının bir adımı olduğu söylenebilir. UNICEF günümüzde de tüm çocukların ihtiyaçlarına yönelik gerekli kişi ve kurumlarla iş birliği kurmak ile farkındalık ve kaynak yaratmak amaçlarını benimsemiş uluslararası bir kuruluş olarak varlığını sürdürmektedir (9).

Her ülkenin fertlerine sağladığı en değerli haklardan birisi sağlık hakkıdır (2). Devletlerin çocuk hakları ve sağlığının korunması ile ilgili kanun ve uygulamalarına baktığımızda ortaya çıkış tarihlerinin devletlerin refah durumu ile savaş/barış hallerinden etkilendiğini; alınan kararların yönetim şekillerine, kültürlerine, özgün problemlerine uygun şekillense de bazı evrensel çerçeveler taşıdığını görmekteyiz (10). Nitekim bu evrensel değerler en güncel haliyle 20 Kasım 1989'da "Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"nde ortaya konmuştur (7). Sonuç olarak 1930 yılında kabul edilmiş olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, tek başına çocuk haklarının ve sağlığının korunması için yeterli olmamakla birlikte, ülkemizde çocuk sağlığı ve korunması kavramının bu konuda dünyadaki gelişmelere uygun bir dönemde, benzer ilkeler doğrultusunda ilerlediğini, Cumhuriyetin birçok açıdan zorluklarla dolu olan ilk yıllarından itibaren önemsenmiş olduğunu ve üzerinde çalışmalar yapıldığını gösteren bir belge niteliğindedir. Geçerliliğini 90 yıldan uzun süredir koruyan bir yasa oluşu da ayrıca incelikli bir öngörü ve yönetimsel başarı örneğidir.

Kaynakça

1. Kurt, S. L. (2016). Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36), 99-127.

2.Temiz, Ö. (2014). Türk hukukunda bir temel hak olarak sağlık hakkı.

3.Reçberoğulları, A. N. (2020). Çocuk sağlığının Atatürk dönemi siyasetindeki ve meclis gündemindeki yeri.

4.Demir, M. (2019). Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Üzerine Bir İnceleme. *Çalışma ve Toplum*, *62*(3).

5.Karagöz, S. (2020). Cumhuriyet Öncesi Dönem Hıfzıssıhha Dersinin Eğitim Programlarında Yer Almasının Gereği ve Önemi Üzerine Düşünceler. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Cilt 16- 29 Ekim Özel Sayısı, 3806-3825.

6. Humanium. Children's Rights History. https://www.humanium.org/en/childrens-rights-history/ . (Erişim Tarihi: 23.03.2020).

7. Dirican, R. (2018). Tarihi Süreçte Çocukluk ve Çocuk Hakları. Çocuk ve Gelişim Dergisi, 2 (2), 51-62.

8.United Nations. UNICEF. https://www.un.org/en/ccoi/unicef-united-nations-childrens-fund#:~:text=The%20United%20Nations%20Children's%20Fund,devastated%20by%20World%20War%20II. (Erişim Tarihi: 23.03.2020).

9. United Nations. UNICEF. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/misyon.pdf. (Erişim Tarihi: 23.03.2020).

10. Memiş, L. Yerel Yönetimlerin Çocuğa Yönelik Örgütlenmesi ve Politikaları: Seçilmiş Ülkeler Üzerinden Bir Değerlendirme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, *12*(22), 39-56.